

Lärandeansatsen i 38 utvärderingsrapporter inom Socialfonden

- En första granskning sommaren 2011

Andreas Sävenstrand

2011-10-31

Innehåll

INLEDNING	3
BAKGRUND TILL UPPDRAGET	3
ANSATSEN LÄRANDE UTVÄRDERING	3
METOD, URVAL OCH BEGRÄNSNINGAR	3
RESULTAT	4
UTFÖRARNAS ÄR FRÄMST MINDRE KONSULTER	4
DE FLESTA MÄTER MÅLUPPFYLLELSE.....	4
HÄLFTEN AV RAPPORTERNA SAKNAR TEORIBAKGRUND OCH FORSKNINGSKOPPLING	4
STÖRST FOKUS PÅ RESULTAT	4
FÅ BERÖR PROGRAMKRITERIER, JÄMSTÄLLDHET OCH TILLGÄNGLIGHET	5
TRE AV FYRA UTVÄRDERINGAR LYFTER BRISTER I PROJEKTET	5
DELAR AV RAPPORTERNA INTRESSANTA ÄVEN UTANFÖR PROJEKTET.....	5
ÄR DET EN LÄRANDE UTVÄRDERING?	5
VILKA MEDEL KRÄVS FÖR ATT JOBBA LÄRANDE?.....	6
DISKUSSION	7
UTFÖRS UTVÄRDERINGARNA I ENLIGHET MED DEN TÄNKTA ANSATSEN?	7
HAR UTVÄRDERINGARNA UTVECKLAT PROJEKTEN?.....	8
BYGGER UTVÄRDERINGARNA KUNSKAP UTANFÖR PROJEKTEN?	9
KAN UTVÄRDERINGARNA FÖRBÄTTRAS?	10
SLUTSATSER	12
BILAGA 1 – FRÅGEMALL	13
BILAGA 2 – RÅDATA	22

Inledning

Bakgrund till uppdraget

Svenska ESF-rådet har gett processtödet SPeL i uppdrag att granska utvärderingsrapporter av ESF-projekt. Syftet är främst att undersöka hur den för programperioden nya ansatsen lärande utvärdering (On going evaluation) tillämpas.

Ansatsen lärande utvärdering

I en undersökning om utvärderingarna uppfyller kraven bör det poängteras att de utvärderingsrapporter som nu finns tillgängliga framförallt är för projekt som startade 2008. Då fanns det många frågetecken kring vad ansatsen innebär. Det fanns en rapport från Nutek om följeforskning, främst riktad mot Regionalfonden. Det fanns också en första version av handledning om uppföljning och utvärdering från ESF-rådet. Den första kursen i LUFF (Lärande utvärdering/följeforskning) genomfördes på Linköpings universitet hösten 2008 och följdes av fler lärosäten våren 2009. Tidigt under 2009 kom boken *Lärande utvärdering genom följeforskning*. I den ges åtta punkter om vad som karakteriserar en lärande utvärdering. Det betonas i boken att denna lista är preliminär och möjlig att omtolka, men vi utgår ändå från den här. En lärande utvärdering karakteriseras av att den:

1. Är formativ, dvs. processbaserad och sker löpande
2. Kommer in tidigt i ett program- respektive projektgenomförande
3. Kräver en närhet till deltagarna
4. Ska vara till omedelbar nytta för olika berörda
5. Förutsätter en kontinuerlig återkoppling, som kan ske med olika ambitionsnivåer (från en ensidig feedback till dialog och gemensam analys)
6. Bidrar med underlag för ett utvecklingsinriktat lärande och gemensam kunskapsbildning
7. Studerar måluppfyllelse, men är medveten om att målen kan förändras över tid
8. Bidrar till allmän debatt och ger en generell kunskapsbildning

Metod, urval och begränsningar

Inför detta uppdrag frågade vi oss vilka av ovanstående punkter som kan gå att utläsa i en slutrapport. Vi gjorde en första frågemall och valde ut fyra rapporter för att testa frågorna. Därefter justerades mallen till att omfatta de 29 frågorna i bilaga 1. I denna omgång har tre personer läst rapporter och lagt in dem i en webbenkät: Andreas Sävenstrand och Helen Uliczka från APeL och Karen Ask från Malmö högskola.

Rapporterna har inte lästs igenom i sin helhet. Snarare har svaren på mallens frågor sökts och på varje rapport har ungefär en timmes tid lagts ner.

Som underlag för denna rapport har vi granskat samtliga 38 utvärderingsrapporter som den 30 juni 2011 låg ute på www.esf.se varav 25 är PO 1 och 13 är PO 2. De flesta rapporterna (82 %) publicerades under 2010. Det är främst rapporter från Norra Mellansverige (11 st), Sydsverige (10) och Västsverige (9). Övriga regioner har 1-3 rapporter medan Småland och öarna helt saknar utlagda utvärderingsrapporter.

Endast slutrapporter har granskats. Vi framför här viktiga faktorer som saknas i rapporterna som *kan* framgå i eventuella delrapporter.

Resultat

På en övergripande nivå kan vi konstatera att rapporterna ser mycket olika ut. De enklaste är Powerpoint-presentationer eller rapporter på en handfull sidor till dokument på drygt 100 sidor och delar av avhandlingar. Det är egentligen svårt att hitta något gemensamt drag som finns i alla rapporterna.

Nedan redovisas de viktigaste iakttagelserna från enkäten. Fullständiga data med diagram finns i bilaga 2 medan reflektioner från de tre granskarna återfinns på s. 7 och framåt.

Utförarna är främst mindre konsulter

Hälften av utvärderingarna har genomförts av mindre konsultfirmor. Högskolor står för 18 % och större konsultbolag för 13 %.

I 37 % av projekten är det flera personer som genomfört utvärderingarna. I endast 18 % av utvärderingsuppdragen är samtliga utvärderare godkända på en LUFF-kurs.

De flesta mäter måluppfyllelse

Det vanligaste syftet med utvärderingen är att mäta måluppfyllelse (71 %). Vidare syftar 45 % av utvärderingarna till att stödja utveckling/förbättra kvalitet, 42 % följer upp aktiviteter/kurser och 34 % analyserar/stärker förutsättningar för långsiktiga effekter. Nästan var femte utvärdering handlar däremot om något annat. Av de 16 utvärderingar vars uppdrag är att följa upp aktiviteter/kurser ligger 15 inom PO 1.

Många rapporter (68 %) visar på ett tydligt sätt hur de har lagt upp sin utvärdering och på vilka data slutsatserna grundas, men 32 % lyckas bara delvis med detta.

De metoder som nästan alla utvärderingar använder sig av är intervju och enkät. Enkäter skickas företrädesvis till målgruppen för projektet. De flesta som använt sig av intervjuer har pratat med 11-20 personer, främst projektpersonal, chefer i ingående verksamheter samt styrgrupp. Ingen har ställt frågor till politiker och få till projektägare/huvudmän.

Hälften av rapporterna saknar teoribakgrund och forskningskoppling

Hälften av rapporterna saknar helt ett forskningsbaserat sammanhang. När vi bryter ned detta resultat på utförare ser vi att av de som har mycket av forskningsbaserat sammanhang kommer tre från högskola, tre är mindre konsulter och två är från FoU-verksamheter. Bland de större konsultbolagen saknas däremot forskningen helt.

Resultatet är liknande vad gäller teoribakgrund för metoder och analyser som man använder. Här bedöms 29 % ha tillgodosett detta väl, varav fyra är från högskolor, fyra är mindre konsulter och två från FoU-verksamheter. Även här anses de stora konsultbolagen inte tillgodose detta.

Störst fokus på resultat

Fokuserar utvärderingarna på utfall av aktiviteter, resultat av projektet eller vad projektet kan komma att leda till? Måluppfyllelse av projektet (resultat) är det som förekommer mest med 76 % väl tillgodosett och endast 3 % inte tillgodosett. Långsiktiga effekter såsom granskning och värdering av strategier för implementering, spridning eller multiplikatoreffekter är väl tillgodosett i 34 % av utvärderingarna medan 39 % inte alls har detta tillgodosett.

Få berör programkriterier, jämställdhet och tillgänglighet

Det är ganska få rapporter där programkriterierna beskrivs och granskas med utgångspunkt från långsiktiga effekter. Ungefär hälften nämner inte alls lärande miljöer, strategisk påverkan respektive innovativ verksamhet. Samverkan är något mer beskrivet med 37 % av rapporterna som har det kriteriet väl tillgodosett.

Ännu värre är det med tillgänglighet där drygt hälften av rapporterna inte nämner det alls och endast 11 % har det väl tillgodosett. Däremot är jämställdhetsintegrering mer förekommande och genomarbetat i rapporterna med 30 % väl tillgodosedda medan 24 % inte alls har med det. Beskrivningar och analyser av jämställdhet är betydligt mer förekommande inom PO 1 än PO 2.

Däremot är det en hög andel som berör programmets bärande idé om fler och bättre jobb inom PO 1 och att motverka utanförskap i PO 2. Vår bedömning är att 80 % av PO 1-utvärderingarna har en god analys av hur många nya jobb som skapats eller på vilket sätt arbetsförhållanden, kompetens/produktivitet har förbättrats. Tonvikten ligger dock på hur kompetens/produktivitet har förbättrats och mindre om nya jobb eller arbetsförhållanden. På motsvarande sätt har 62 % av PO 2-utvärderingarna en god analys av vad i projektet som lett deltagarna närmare arbetsmarknaden.

Tre av fyra utvärderingar lyfter brister i projektet

Den kritiska granskningen är central i lärande utvärdering. Den har i frågemallen två liknande frågor. En är mer allmän om kritisk granskning är tillgodosedd i rapporten och där bedöms 37 % av utvärderingarna uppfylla det väl. En andra fråga handlar om brister i projektet lyfts fram och där bedöms 32 % göra det i flera fall medan 42 % bara lyfter någon enstaka brist.

Delar av rapporterna intressanta även utanför projektet

I 34 % av fallen anses rapporten inte ha något värde för utomstående läsare utan är enbart riktad till projektet.

Ett annat sätt att beskriva detta är vad projekten lämnar efter sig för "produkter" som går att använda efter projekttiden. De 38 projekten bedöms ha lett till 28 "lärprodukter" varav sju är arbetsmodell för samverkan, fem utbildningskoncept, fem handlingsplaner/strategier, fem dokumentation av gemensamt lärande, fyra verktyg för utförande av mindre moment och två "annat".

Ett ytterligare sätt att belysa detta är om rapporten besvarar några frågor för framtida utveckling som riktas till utomstående läsare. Bedömningen är att 18 % inte gör det alls, att en hel del främst riktar sig till projektet med förbättringsområden eller framgångsfaktorer, men att 37 % ändå identifierar erfarenheter/lärdomar som andra kan bygga vidare på och att 26 % fastslår olösta frågor eller framtida utvecklingsområden.

Är det en lärande utvärdering?

Här har vi genom fråga 26 försökt fånga några av de "kriterier" för lärande utvärdering som nämndes på s. 3, nämligen att vara inne tidigt i genomförandet, att löpande delrapportera och att ha ett brett deltagande vid återföringar. Dessa tre kriterier har sedan vägts samman till en samlad bedömning där 34 % bedöms vara lärande, 24 % är osäkra eller kan inte bedömas medan 42 % tydligt är något annat än en lärande utvärdering. Det kriterium som flest uppfyller väl är att vara inne tidigt. När det gäller deltagande vid återföringar så är det många fall som inte kan bedömas då det inte framgår vilka som

har närvarat. Skillnaden mellan PO 1 och PO 2 är liten, med 32 respektive 38 % lärande utvärderingar.

I fråga 18 har vi mer öppet bedömt i vilken mån utvärderingen uppfattas som lärande. Resultatet är att 37 % får väl godkänt medan 32 % får underkänt.

När vi relaterar bedömningen av lärandet i fråga 26 till om utförarna gått LUFF-kursen så framkommer följande: Av de 38 projekten har sju haft samtliga utförare godkända på kursen. Av dessa sju bedöms fem (71 %) vara lärande utvärderingar. Bland de 25 projekt som haft utförare där ingen är godkänd på LUFF-kursen bedöms sju (28 %) vara lärande utvärderingar.

En aspekt av lärandet är om utvärderingen har lett till förändringar i projektet. Tyvärr framgår detta sällan av rapporterna. Hela 84 % faller inom kategorierna "nej" eller "framgår ej" och endast 16 % redovisar att det har gjorts mindre eller större justeringar till följd av utvärderingen.

Vilka medel krävs för att jobba lärande?

Vi har letat efter mönster¹ om vi granskar hur mycket medel det funnits för extern utvärdering och vilken "kvalitet" som utvärderingsrapporten håller. Vi har då fokuserat på frågorna om rapporten lyfter brister i projektet, om rapporten har ett värde för utomstående läsare, samt om det bedöms vara en lärande utvärdering. Jämför man rapporternas kvalitet ur dessa aspekter med den andel av projektbudgeten som den externa utvärderingen haft är mönstren inte så tydliga (tabell 1). De med en andel över 4 % är visserligen genomgående bäst, men de utvärderingar som haft mellannivån (2-4 %) är märkligt nog sämre än de med mindre än 2 %.

Tabell 1. Rapporternas kvalitet har bedömts utifrån en skala där 3 är bra och 1 är undermålig i frågor om den lyfter brister i projektet, om den har ett värde för utomstående läsare och om den är lärande. Tabellen visar medelvärdet i olika intervall av utvärderingsbudget (andel av total projektbudget).

Budgetandel	Brister lyfts	Utåtriktad	Lärande
> 4 %	2,3	2,0	1,9
2-4 %	1,9	1,7	1,2
< 2 %	2,0	1,9	1,7

Ser man däremot på utvärderingens budget i *absoluta* tal så är mönstren mycket tydligare. De med en budget under 100 000 kr är genomgående sämst (tabell 2). Brister lyfts hyggligt på alla nivåer av utvärderingsbudget, men det utåtriktade värdet faller markant vid budgetar under 100 000 kr och lärandet redan vid budgetar under 250 000 kr.

Tabell 2. Rapporternas kvalitet har bedömts utifrån en skala där 3 är bra och 1 är undermålig i frågor om den lyfter brister i projektet, om den har ett värde för utomstående läsare och om den är lärande. Tabellen visar medelvärdet i olika intervall av utvärderingsbudgetens storlek.

Utvärderingsbudget	Brister lyfts	Utåtriktad	Lärande
250-500 tkr	2,3	2,2	2,5
100-250 tkr	2,1	2,1	1,5
0-100 tkr	1,9	1,5	1,3

¹ Vi bedömer att underlaget inte medger en mer avancerad statistisk analys.

Diskussion

Statistiken i föregående avsnitt ger en bild av hur lärandeansatsen tillämpas, men det finns många aspekter som inte går att få fram genom frågemallen. Vi tar ett exempel för att illustrera begränsningarna. På frågan "är det en lärande utvärdering" kan bedömningen bli "ja, mycket väl" om utvärderaren var på plats de första 6 månaderna av projektiden, om utvärderaren gett två återföringar och om återföringen skett till styrgruppen (som antas ha en bred sammansättning). Men frågan är ett ganska trubbigt verktyg för att bedöma lärande. Den säger inget om *vad* som återförs, på vilket *sätt* det görs och hur återföringen *används*. Vi som granskat rapporterna kan däremot "mellan raderna" få ett hum och en magkänsla för dessa aspekter. De påståenden som inte styrks med siffror nedan är subjektiva bedömningar från vår sida.

Utförs utvärderingarna i enlighet med den tänkta ansatsen?

Vi utgår här ifrån att "den tänkta ansatsen" är den som beskrivs i boken *Lärande utvärdering* genom följeforskning och som sammanfattas i de åtta punkterna på s. 3. Boken kom ut våren 2009 och därmed fanns det god vägledning för ansatsen relativt tidigt även för de tidigaste projekten som startades sent under 2008.

Tabell 1 anger vår bedömning av hur lärandeansatsens olika kriterier uppfylls. Vi kan konstatera att de två kriterier som uppfylls väl är relativt enkla att tillgodose. De flesta projektägare lyckas förbereda sig såpass väl att en utvärderare är på plats inom de första sex månaderna av projektiden. Vidare är det många utvärderingar som studerar måluppfyllelsen av projekt, men detta är också ett kriterium som traditionellt är huvuduppgiften för en utvärdering och många utvärderare därmed är vana vid att utföra.

Tabell 3. Samlad bedömning av hur de 38 utvärderingsrapporterna svarar mot den lärandeansats som beskrivs i boken *Lärande utvärdering* genom följeforskning. De grå raderna har vi svårt att bedöma överhuvudtaget.

Kriterium lärande utv.	Väl tillgodosett	Ganska tillgodosett	Inte tillgodosett
Är processbaserad och sker löpande			
Kommer in tidigt i ett projektgenomförande	50 % är inne tidigt i genomförandet		
Kräver närhet till deltagarna			
Ska vara till omedelbar nytta för berörda			16 % av rapporterna redovisar någon förändring av projektet
Förutsätter en kontinuerlig återkoppling		37 % rapporterar löpande	
Bidrar till utvecklingsinriktat lärande och gemensam kunskapsbildning			55 % redovisar inte ett brett deltagande vid återföringar
Studerar måluppfyllelse, medveten om att målen kan förändras	71 % har uppdrag att mäta måluppfyllelse		
Bidrar till allmän debatt och generell kunskapsbildning		47 % har något forskningsbaserat sammanhang, 66 % har ett värde för utomstående läsare	

Vidare har vi två kriterier som är relativt väl tillgodosedda. 37 % av utvärderingarna har en väl tillgodosedd löpande återkoppling i någon form. Vi vet däremot mycket lite om hur dessa återkopplingar går till. Vilka deltar? Tar de till sig en redovisning eller bidrar de i en analys? Vad leder återföringen till? Vi kan också hävda att de bidrar till viss generell kunskapsbildning genom att 47 % har ett forskningsbaserat sammanhang och bygger vidare på befintlig kunskap. Det är också 66 % av rapporterna som bedöms ha ett värde för utomstående läsare i någon del. Värdet kan vara såväl goda som dåliga erfarenheter. Däremot kan vi inte säga något om bidrag till den offentliga debatten.

Det finns dock två kriterier som vi anser dåligt tillgodosedda. Endast 16 % av rapporterna redovisar på något sätt att en förändring genomförts i projektet till följd av utvärderingen. Här kan dock finnas ett mörkertal genom att förändringar genomförs, men inte nämns i en slutrapport. Få rapporter har den typen av dokumentation av projektets gång eller utvärderingens konkreta bidrag. Nyttan är därför svår att få något grepp om. Det är också mycket otydligt i vilken mån återföringarna verkligen fungerar lärande, vilket också hänger ihop med organisationsnyttan. Det är 55 % av projekten som antingen inte redovisar alls vem man återfört till, eller så är det enbart till projektledning eller annan begränsad grupp mottagare. Ofta står det i rapporten "löpande dialog/samtal" med projektledning men inget mer om återföringen. Det är uppenbart att alldeles för få utvärderare ser styrgrupp eller projektägare som en naturlig part att rapportera till. Varför är det så? Vi befärrar att projektledaren i många fall har tagit över styrgruppens ansvar, vilket underminerar projektets möjligheter att nå långsiktiga effekter.

Har utvärderingarna utvecklat projekten?

Som vi tidigare har varit inne på så verkar de flesta utvärderare ha ett upplägg där de följer projektet från start och har kontinuerlig kontakt med projektledningen. Men många gånger verkar lärandet stanna vid detta och det räcker inte. Den gemensamma analysen är central i lärande utvärdering utifrån devisen "det man själv kommer fram till använder man". Många rapporter ger däremot känslan av att återföringarna främst är redovisningar *inför* en grupp snarare än *med*. Det är inte givet att alla utvärderare har en sådan bakgrund att de kan organisera lärprocesser på ett sätt som involverar och påverkar.

Det kan vara svårt att precisera vad som egentligen förväntas i form av kritisk granskning. En klar majoritet av rapporterna skriver om brister som förekommit i projektet, vilket är positivt. Däremot analyseras sällan *orsaken* till bristen och det framgår inte huruvida utvärderingen har tryckt på behovet av åtgärder och vad det i så fall har lett till. Det går sällan eller aldrig att bedöma om projektet har ändrats i något avseende efter tidigare återföringar. Vi får därför bilden att kritisk granskning som grund för utveckling har varit ganska liten i rapporterna. Varför innehåller utvärderingarna så lite om processen och vad den har lett till? Varför reflekterar utvärderarna inte över sin egen roll och insats i projekten? Svaret kan finnas i hur mycket medel utvärderarna haft för sitt uppdrag. Kvaliteten sjunker markant vad gäller lärande och ett värde för utomstående läsare när budgeten för utvärderingen är mindre än 100 000 kr. Lärandet sjunker redan när man går under 250 000 kr och där vet vi att det är återföringarna som brister. Om budgeten är för liten kan det helt enkelt vara svårt att få in kontinuerliga analyser med brett sammansatta grupper då detta kräver mer förberedelser än kontakter med projektledaren kring en delrapport.

Det är också ytterst sällsynt att samspelet inom projektorganisationen kritiseras. Den kritik som framförs kring organisatoriska frågor riktas oftast mot enskilda mer ”anonyma eller distanserade” funktioner såsom deltagande företag/kommuner/samarbetspartners eller utbildningsanordnare. De mest avgörande frågorna för hållbarhet; ägarskap, styrning och dess samspel med projektledningen; lyfts nästan aldrig fram som en brist. Är utvärderarna rädda att kritisera sin beställare med tanke på framtida uppdrag?

Ingen utvärderare har frågat ansvariga politiker om vad de vill uppnå med projektet. Det är anmärkningsvärt då ägarskapet är avgörande för hållbarheten. Färre än var femte har varit i kontakt med projektägare/huvudmän. Dåliga resultat fångas då och då upp av utvärderaren men det sker sällan en analys av hur detta skulle gå att förändra eller om det finns en beredskap för det.

Det är också anmärkningsvärt att skall-kraven jämställdhetsintegrering och tillgänglighet analyseras i så låg grad. Är detta ytterligare ett tecken på att beställaren inte ser dem som betydelsefulla för genomförandet? Utvärderaren kan dock själv välja att lyfta dessa aspekter. Vi kan inte se några tydliga tecken på att budgeten spelar någon avgörande roll för att dessa frågor ska komma med. Det finns flera rapporter som har dessa aspekter väl tillgodosedda och har en låg utvärderingsbudget. Det kan snarare bero på personliga egenskaper hos utvärderaren. Beskrivningar av projektets jämställdhetsarbete, eller avsaknad av det, är vanligare inom PO 1 än PO 2. Vår bild är att detta främst beror på att det är enkelt att beskriva antalet kvinnor/män som deltar i olika kurser. Det är således enkla beskrivningar av representation som det rör sig om.

Bygger utvärderingarna kunskap utanför projekten?

Vi bedömer att de rapporter som anknyter till forskning är mer intressanta för en extern målgrupp. Projekterfarenheter och resultat lyfts då till en mer generell nivå och i en större samhälllig kontext. Man behöver inte vara forskare för att göra detta utan det intressanta är att man speglar projektets resultat i den kunskap som redan finns i omvärlden. Många rapporter anger framgångsfaktorer, men detta görs ofta utan någon forskningsanknytning eller hänvisning till andra erfarenheter. Det underminerar trovärdigheten och möjligheten att använda dessa framgångsfaktorer i andra sammanhang. Vi tror att det kan bero på att utvärderarna främst ser projektledning och styrgrupp som sin uppdragsgivare och inte finansiären eller andra utomstående målgrupper. Projekten förmår uppenbarligen inte att se sitt bredare uppdrag när de beställer utvärdering, att bidra till mervärde utanför den egna organisationen. Vi har inte stött på någon rapport som verkar vara del i en strategisk påverkan.

Det bör i detta sammanhang poängteras att vi endast har läst slututvärderingar och inga delrapporter eller annan dokumentation. I lärande utvärdering kan det hävdas att *processen* är det viktigaste och att en slutrapport kan/bör ha en speciell roll. När projekttiden är slut kan utvärderingen inte längre bidra till själva projektet, men desto mer till projektägaren och utomstående organisationer. Så verkar inte utvärderarna (eller beställarna) se på saken. Även om en majoritet av rapporterna har ett värde för utomstående läsare så är det ofta små avsnitt av rapporten. Huvudparten är riktad till projektet och förhållandet borde kanske vara det omvända? Förutom att för projektägaren uttala sig om möjligheter till implementering eller annan fortsättning bör en slutrapport ha ESF-kontor, partnerskap och temagrupper som målgrupp, men också kunna användas för att väcka offentlig debatt. En slututvärdering kan behöva ta upp frågor som:

- Vad har projektägare och samverkansparter lärt av projektet?

- Vilka förändringar har projektet lett till och hur kan dessa tas vidare?
- Vilken typ av aktörer kan ha nytta av projektet och vilka av projektets resultat och erfarenheter kan vara lärorika att studera närmare?
- Hur har projektet utvecklat befintlig kunskap och hur kan denna kunskap utvecklas vidare?

Ovanstående frågor ska till viss del redovisas i projektledarens slutrapport, men det finns en viktig skillnad i uppdrag och trovärdighet mellan projektledaren och utvärderaren. Därför är det angeläget att ny generell kunskap som kommit fram i projektet kommer med i slututvärderingen.

Det ovanstående skulle innebära en förbättring av värdet hos en slututvärderingsrapport. Vi vill däremot poängtera att det inte är utvärderarens viktigaste moment. De kan göra betydligt större skillnad om de i genomförandet bidrar i projektets strategiska påverkan genom att i viss mån agera utåtriktad genom deltagande i t.ex. seminarier eller rikta delar av utvärderingen till särskilda mottagare.

Kan utvärderingarna förbättras?

Granskningen av rapporter duger inte som underlag för att vi säkert ska uttala oss om lärandeansatsens tillämpning. I många fall där lärandet inte framgår av utvärderingsrapporten kan det ha fungerat bra, det vet vi inte. Men det finns många negativa indikationer. I nuvarande programperiod kan SPeL undersöka om det går att stärka utvärderarnas kompetens kring lärprocesser. Högskolan i Halmstad går t.ex. hösten 2011 ut med en kurs i *Lärande utvärdering och strategisk påverkan* (LUSP). Det ligger väl i linje med behovet att arbeta mer utåtriktad i utvärderingsuppdragen. Ett annat exempel kan vara en handledning om utvärdering i Socialfonden riktad till utvärderare.

SPeL har tidigare hävdad att en budget för utvärdering på minst 4 % av totalbudgeten är en rimlig nivå. Denna undersökning bekräftar att det är viktigt att satsa på utvärderingen i sin budget. Det är enkelt att hävda att ju mer medel man har för utvärdering desto bättre resultat. Men denna rapport säger något mer konkret. Utvärderingar under 100 000 kr har nästan aldrig ett tydligt värde utanför projektet och de fungerar sällan lärande. SPeL har i en annan uppföljning² visat att så många som vart femte projekt saknar medel för extern utvärdering och vart tionde även för intern uppföljning. Vi tycker detta förhållande är mycket märkligt med tanke på den tydliga läransats som gäller för denna programperiod och detta faller främst på ESF-kontoren att förbättra.

En tanke för ESF-rådet att pröva i nuvarande programperiod är om de projekt som beviljas s.k. uppgradering kan få krav på utvärdering med mer utåtriktad inriktning för att bidra till lärande och strategisk påverkan utanför projektet. Allmänt sett behövs det lösningar där just slutrapporten har andra målgrupper än projektet och där finansieringen inte skapar en relation mellan projekt och utvärderare. Relationen mellan beställaren som kund och utvärderaren som säljare där utvärderingsuppdraget ses som ett sätt att få möjlighet till flera uppdrag är problematisk. Vågar utvärderare vara kritiska med tanke på kommande uppdrag?

² Lärande utvärdering i praktiken – en studie av hur lärande utvärdering uppfattas och används i Socialfondsprojekt, december 2010.

En idé för framtiden är att utvärderingen kan upphandlas på ett annat sätt, direkt via ESF-kontoren. Flera projekt skulle också kunna utvärderas tillsammans vilket kan öka budgeten och genomslaget för resultaten samt underlätta mer generella slutsatser.

Slutsatser

Av denna första screening drar vi följande slutsatser:

- Utvärderingarna och deras rapporter har mycket skilda upplägg och omfattning.
- Bland de vanligaste utförarna är mindre konsulter, högskolor och större konsultbolag. Vi ser vissa indikationer på att de står för olika typer av utvärderingar, men underlaget är för litet för att säkert kunna uttala oss om det.
- I 18 % av utvärderingsuppdragen är samtliga utvärderare godkända på kursen Lärande utvärdering genom följeforskning. Av de utvärderingar som utförts av personer som godkänts på kursen bedöms 71 % vara lärande. Motsvarande siffra för övriga är 28 %.
- Det vanligaste syftet med utvärderingen är att mäta måluppfyllelse och det är också kortsiktiga resultat som är bäst tillgodosett i rapporterna.
- Hälften av rapporterna saknar teoribakgrund eller forskningsanknytning. Generellt sett minskar detta värdet med rapporten för utomstående läsare.
- Utvärderingarna analyserar väl på vilket sätt projekten har gett fler och bättre jobb respektive minskat utanförskap. Programkriterier och skall-kraven Jämställdhetsintegrering/tillgänglighet är däremot dåligt analyserade.
- En majoritet av utvärderingarna lyfter brister i projektet, men kritiken berör oftast en "anonym" del av projektorganisationen som utvärderaren inte har samma närhet till. Det saknas ofta en analys av orsakerna till bristerna.
- En majoritet av rapporterna har delar som är intressanta för utomstående läsare. Dessa delar är dock ofta begränsade i omfattning och i huvudsak är slututvärderingen riktad till projektet trots att inget längre kan tillföras just projektet. Utvärderarna beskriver eller reflekterar sällan över hur de har bidragit till projektet.
- Endast en tredjedel av utvärderingarna bedöms vara lärande. Det som främst brister är att det inte framgår till vilka och på vilket sätt återföringen av resultat har genomförts eller om utvärderingen har lett till några förändringar i projektet. Vi befarar att många återföringar inte tar vara på förändringskraften i att göra en gemensam analys där projektorganisationen själva hittar sina lösningar.
- Utvärderingsbudgetar under 100 000 kr är generellt sett för små för att göra en meningsfull utvärdering med kvalitet. För att kunna bidra till en lärprocess för en bred grupp kan 250 000 kr vara en nedre gräns.

Generellt sett är dessa slututvärderingsrapporter för starkt riktade till projekten. Detta kan bero på att utvärderingar upphandlas av projekten och därmed inte anlägger ett bredare perspektiv på spridning av resultat och erfarenheter. SPeL skulle vilja se en lösning där slutrapporteringen ges en mer utåtriktad roll, eventuellt genom att särskiljas från projektets budget. Det skulle ge ESF-rådet möjlighet att styra strukturen för dessa rapporter så att de kan ge ett större samhällsligt värde utan att minska utvärderingens bidrag till projektets genomförande. Denna möjlighet blir än mer aktuell för projekt som beviljas uppgradering. Rollen för slututvärderingar måste vara att bygga kunskap utanför projektet genom att knyta an till befintlig kunskap i sakfrågan och visa hur projektet har bidragit till nya kunskaper samt resonera kring hur dessa kan tas vidare i kommande satsningar. Fokus ska flyttas från projektet till samhällsnivån. Det finns dock en risk att ovanstående förfarande skulle medföra att utvärderingen mer skulle uppfattas som ett kontrollinstrument som ESF-rådet både råder över och får information ifrån.

Bilaga 1 – Frågemall

1. Namn på projektet

2. Projektets typ

- PO1
- PO2
- PO1 och PO2
- PO1 med regionalfondsinslag
- PO2 med regionalfondsinslag
- PO1 och PO2 med regionalfondsinslag
- Framgår ej

Fråga 3 och 4 rörde utfall av projektets budget respektive utvärderingens budget, men togs fram på annat sätt efter granskningen av rapporterna.

5. Region?

- Övre Norrland
- Mellersta Norrland
- Norra Mellansverige
- Östra Mellansverige
- Stockholm
- Småland och öarna
- Västsverige
- Sydsverige

6. Utvärderingens publiceringsår:

- 2009
- 2010
- 2011
- 2012

- 2013
- 2014
- Framgår ej

7. Utförare av utvärderingen

- Intern utvärderare
- Konsult
- Stort konsultföretag
- FoU-verksamhet eller liknande
- Universitet/högskola
- Annan
- Framgår ej

8. Antal utvärderare

- 1
- 2
- 3 eller fler
- Framgår ej

9. Är utvärderaren godkänd på LUFF-kursen?

- Ja, samtliga
- Ja, vissa
- Nej
- Vet ej

10. Vad är utvärderingens uppdrag?

Kryssa alla de alternativ som omfattas av uppdraget.

- Följa upp aktiviteter/kurser
- Mäta måluppfyllelse
- Stödja utveckling/förbättra kvalitet i genomförande

- Analysera/stärka förutsättningar för långsiktiga effekter
- Annat
- Framgår ej

11. Framgår det hur utvärderingen har lagts upp?

Kan man bedöma på vilka data och andra underlag som slutsatserna av rapporten grundas på?

- Ja, tydligt
- Ja, delvis
- Nej
- Framgår ej

12. Använda metoder

Kryssa för alla använda metoder

- Enkät
- Intervju
- Gruppintervju/fokusgrupp
- Analysseminarium
- Uppföljande enkät
- Deltagande på aktivitet
- Lärtillfälle
- Återföringstillfälle
- Kvantitativa mått på måluppfyllelse
- Delrapport
- Annan metod
- Framgår ej

Kommentar kring metod

13. Antal enkäter

- 0
- 1
- 2

- 3
- 4
- >4
- Framgår ej

14. Enkät till:

Kryssa för alla grupper som fått besvara en enkät

- Målgrupp PO1 (kompetensutveckling anställda)
- Målgrupp PO2 (t ex arbetssökande)
- Diskriminerad målgrupp (etnicitet, kön, funktionshinder m fl)
- Projektägare-/huvudmän
- Projektledare/delprojektledare, personal i projektorganisationen
- Styrgrupp
- Politiker
- Extern grupp (t ex företagare, brukare)
- Personal i ingående verksamheter
- Chefer/ledare i ingående verksamheter
- Flera målgrupper i samma enkät
- Annan
- Framgår ej

15. Antal personer som intervjuats:

- 0
- 1-5
- 6-10
- 11-20
- 21-30
- 31-40
- > 40
- Framgår ej

16. Intervjuer av:

Kryssa för alla grupper där representanter blivit intervjuade

- Målgrupp PO1 (kompetensutveckling anställda)
- Målgrupp PO2 (t ex arbetssökande)
- Diskriminerad målgrupp (etnicitet, kön, funktionshinder m fl)
- Projektägare-/huvudmän
- Projektledare/delprojektledare, personal i projektorganisationen
- Styvgrupp
- Politiker
- Extern grupp (t ex företagare, brukare)
- Personal i ingående verksamheter
- Chefer/ledare i ingående verksamheter
- Flera målgrupper i samma intervju
- Annan
- Framgår ej

17. Antal analysseminarier/lärtillfällen/återföringar som har genomförts

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6-
- Ej redovisat

18. Nyckelfaktorers förekomst i utvärderingen:

Lärande: Delaktighet i analys, förändringar i genomförande, utåtriktade lärdomar.

Kritisk granskning: Lyfter brister

Spridning: Spridningsaktiviteter under projektiden granskas och värderas.

Utfall: Utfall av aktiviteter beskrivs.

Kortsiktiga resultat: Måluppfyllelse av projektet redovisas.

Långsiktiga effekter: Strategier för implementering, spridning eller multiplikatoreffekter granskas och värderas.

Teoribakgrund: Metoder och analyser kopplas till forskning eller offentliga utredningar.

	Väl tillgodosett	Ganska tillgodosett	Inte tillgodosett	Går ej att bedöma
Lärande	☐	☐	☐	☐

Kritisk granskning	☐	☐	☐	☐
Spridning	☐	☐	☐	☐
Utfall	☐	☐	☐	☐
Kortsiktiga resultat	☐	☐	☐	☐
Långsiktiga effekter	☐	☐	☐	☐
Teoribakgrund	☐	☐	☐	☐

19. Lyfts programmets bärande idéer och mål fram i utvärderingen?

Fler och bättre jobb: Analys av hur många nya jobb som skapats eller på vilket sätt arbetsförhållanden/kompetens/produktivitet har förbättrats.

Motverka utanförskap: Analys av hur deltagarna har kommit närmare arbetsmarknaden.

De fyra programkriterierna: Kriterierna beskrivs och granskas med utgångspunkt för långsiktiga effekter.

Skallkraven jämställdhet/tillgänglighet samt Integration och Annan diskrimineringsgrund: Aktiviteterna i projektet värderas ur dessa perspektiv och hur de har bidragit till genomförandet.

	Väl tillgodosett	Delvis tillgodosett	Inte tillgodosett	Inte aktuellt/kan ej bedömas
Fler och bättre jobb/högre kompetens för jobbet	☐	☐	☐	☐
Motverka utanförskap	☐	☐	☐	☐
Samverkan	☐	☐	☐	☐
Lärande miljöer	☐	☐	☐	☐
Strategisk påverkan	☐	☐	☐	☐
Innovativ verksamhet	☐	☐	☐	☐
Jämställdhetsintegration	☐	☐	☐	☐
Tillgänglighet	☐	☐	☐	☐
Integration	☐	☐	☐	☐
Annan diskrimineringsgrund	☐	☐	☐	☐

20. Pekar utvärderingen på brister i projektet?

- Ja flera
- Ja enstaka
- Nej inte alls
- Framgår ej

21. Har utvärderingen lett till förändringar i projektet?

- Ja stora förändringar
- Ja mindre justeringar

- Nej
- Framgår ej

22. Finns det ett forskningsbaserat sammanhang?

- Ja mycket
- Ja lite
- Nej inte alls

23. Har utvärderingsrapporten ett värde för målgrupper utanför projektet?

- Ja, flera delar
- Ja, enstaka delar
- Nej

24. Har projektet lett till några lärprodukter?

Kryssa alla alternativ som är aktuella.

- Ja, utbildningskoncept
- Ja, arbetsmodell (för samverkan)
- Ja, verktyg (för utförande av mindre moment)
- Ja, handlingsplan/strategi
- Ja, dokumentation av gemensamt lärande
- Ja, annat
- Nej
- Framgår ej

25. Identifieras utåtriktade frågor för framtida utveckling?

Kryssa alla alternativ som är aktuella.

- Ja, erfarenheter/lärdomar för andra att bygga vidare på
- Ja, olösta frågor/framtida utvecklingsområden
- Nja, främst förbättringsområden för projektet
- Nja, främst framgångsfaktorer för projektet

Ja, annat

Nej

26. Är det en lärande utvärdering?

1=Väl tillgodosett 2=Ganska tillgodosett 3=Inte tillgodosett 4=Framgår ej/kan inte bedömas

Utvärdering inne tidigt	☐	☐	☐	☐
Löpande delrapportering	☐	☐	☐	☐
Brett deltagande vid återföring	☐	☐	☐	☐

Sammanvägd bedömning

Ja, mycket väl (alla 1)

Ja, väl (minst 2 på alla, en-två 1)

Ja, godkänd (2 på alla)

Osäker (minst 2, men någon 4)

Nej, bara i delar (någon 1-2, men en-två 3)

Nej inte alls (alla 3)

Kan inte bedömas (minst två 4)

27. Kan vara intressant för temagrupp:

A&O

Unga i arbetslivet

TIA

Tema Likabehandling

Entreprenörskap och företagande

28. Aspekter som kan vara intressanta för SPeL

Kryssa alla alternativ som är aktuella.

Projektets strategiska påverkan

Resultat för SPeL:s kompletterande spridning

Lärandet i projektet

Annat

Inga

29. Övrigt/kommentarer

Notera särskilt intressanta delar kring fråga 23, 24, 25 och 28 och ange på vilka sidor i rapporten man kan läsa mer om respektive fråga.

Bilaga 2 – Rådata

1. Namn på projektet

"4010 IKU Scanlon"

"Assistanslyftet"

"Bergslagsresursen.nu"

"AvenyAkademin"

"Att minska arbetslösheten och öka
arbetskraftsutbudet via kommunala AME"

"Blommande ålderdom"

"Projekt mångfald"

"Friska företagare"

"Företagens behov av kompetensutveckling i
Gagnef och Rättvik"

"Atlantis"

"Vinnande konstruktion"

"Företagsakademin 2.0"

"Kompetensförsörjning Örebro kommun"

"Kompetensförsörjning Träindustrin Västra
Götaland"

"Högtrycket"

"F-SALT - Företagens Sociala Ansvar som
Lönsam Tillväxtfaktor"

"Job DK"

"Alla ska med"

"Kompetenskraft i samverkan"

"Livskompetens"

"Ny resurs i Skåne Nordväst"

"En integrerad Räddningstjänst"

"Öresundsjobb"

"Ambition & motivation"

"KNUT 2"

"Back on track"

"Kompetensutveckling för varslade i
Gävleborg"

"Konstruktivt medarbetarskap"

"SKA projektet"

"TAGE Gellivare"

"Work factory"

"Projekt Kunskapssamhället"

"Tillväxtskola för mogna företag"

"Mångfald i samhällets tjänst"

"Utvecklad kommunikation för bättre trivsel
och bemötande"

"Vide 2010"

"Västra Värmland"

"Ökad anställningsbarhet - Bättre
konkurrenskraft"

2. Projektets typ

PO1	25 (66%)
PO2	13 (34%)

3-4 Projektets totalbudget respektive utvärderingsbudget (kopplat till lärandefrågor)³

Projektnamn	Uppföljning/ utvärdering (egen personal)	Uppföljning/ utvärdering (externa resurser)	Total budget exkl. deltagarers	Andel u/u	Lyfts brister?	Värde utanför projektet?	Lärande utvärdering?
En integrerad räddningstjänst	0	498000	7 287 741	6,8%	1	2	
KNUT II	0	400000	9 103 610	4,4%	2	3	
Job DK	0	380000	9 479 490	4,0%	3	2	2
BERGSLAGSESURSEN.NU	52800	333348	1 644 968	20,3%	3	2	2
Kompetensutveckling varseldrabbade i	0	320000	21 368 343	1,5%	2	3	3
Öresundsjobb	0	318000	10 005 000	3,2%	2	2	
Back on track	363817	284887	3 983 110	7,2%	3	2	3
SKA-projektet - Samverkan för kompete	0	273000	3 263 565	8,4%	3	2	3
Tillväxtskola för mogna företag	0	253501	19 347 419	1,3%	2	2	2
Ny resurs i Skåne Nordväst	0	245000	8 544 000	2,9%	2	2	1
Blommande ålderdom	0	211440	1 393 603	15,2%	3	3	2
Företagsakademien 2.0	0	169700	23 590 798	0,7%	2	2	1
Work Factory/Unga som vill!	0	163500	5 717 535	2,9%	1	1	1
Högtrycket	0	150000	8 385 000	1,8%	3	2	2
Livskompetens	0	150000	2 958 750	5,1%	2	2	1
Utvecklad kommunikation för bättre triv	0	150000	3 021 284	5,0%	2	2	3
F-SALT- Företagens Sociala Ansvar som l	45000	146032	6 200 000	2,4%	1	3	
Projekt Kunskapssamhället Genomförar	0	132800	5 315 430	2,5%	1	1	1
Att minska arbetslösheten och öka arbe	0	129200	1 952 625	6,6%	2	2	1
Kompetenskraft i samverkan	0	114000	4 203 363	2,7%	2	3	2
cityakademien, om mångfald	0	110106	1 820 230	6,0%	2	1	1
Alla ska med	0	105549	3 871 144	2,7%	3	2	
TAGE Gällivare	255600	100000	5 083 333	2,0%	3	3	2
Atlantis - en metodutveckling för ett hå	127270	91500	3 544 505	2,6%	1	1	1
Västra Värmland	25675	82000	4 453 071	1,8%	1	2	1
Vinnande konstruktion	0	80000	3 562 000	2,2%	3	1	1
Ambition & Motivation	65040	78000	1 591 320	4,9%	1	2	
4010 IKU Scancon	0	72000	1 929 460	3,7%		1	1
Kompetensförsörjning Örebro kommun	0	70000	1 648 694	4,2%	2	1	1
Mångfald i Samhällets Tjänst - Kompete	0	60000	989 462	6,1%	3	2	2
konstruktivt medarbetarskap	0	52500	1 369 743	3,8%	2	1	
VIDE 2010	14160	50000	2 698 390	1,9%	3	3	
Assistentlyftet	67650	38500	1 998 426	1,9%	1	1	1
Ökad anställningsbarhet - bättre konkur	0	30000	1 737 100	1,7%	2	1	1
Kompetensförsörjning Träindustrin Väst	0	23400	1 246 230	1,9%	2	1	1
Företagens behov av kompetensutveckl	0	20750	800 232	2,6%	2	1	1
Friska Företagare	170700	8000	2 303 977	0,3%	3	3	3
AvenyAkademien	20351	0	6 708 118	0,0%	1	1	

³ Observera att siffrorna är de som angavs i ansökan. Utfallet kan vara ett annat. Projekten kan även ha resurser för intern utvärdering som inte syns här.

5. Region?

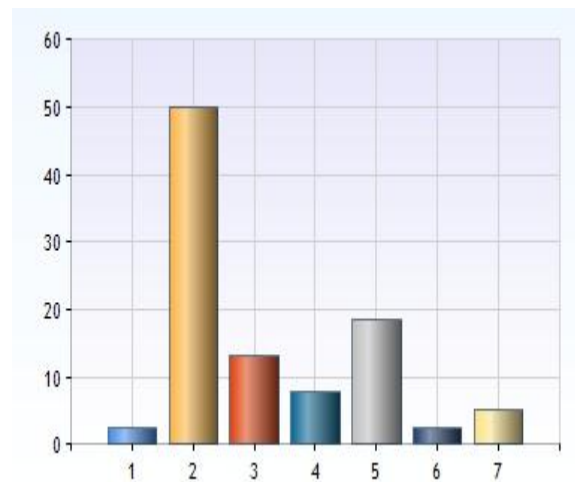
Norra Mellansverige	11 (30%)
Sydsverige	10 (27%)
Västsverige	9 (24%)
Övre Norrland	3 (8%)
Mellersta Norrland	2 (5%)
Stockholm	1 (3%)
Östra Mellansverige	1 (3%)
Småland och öarna	0 (0%)

6. Utvärderingens publiceringsår

2009	3 (8%)
2010	31 (82%)
2011	4 (11%)
Framgår ej	0 (0%)

7. Utförare av utvärderingen

1. Intern utvärderare	1 (3%)
2. Konsult	19 (50%)
3. Stort konsultföretag	5 (13%)
4. FoU-verksamhet eller liknande	3 (8%)
5. Universitet/högskola	7 (18%)
6. Annan	1 (3%)
7. Framgår ej	2 (5%)

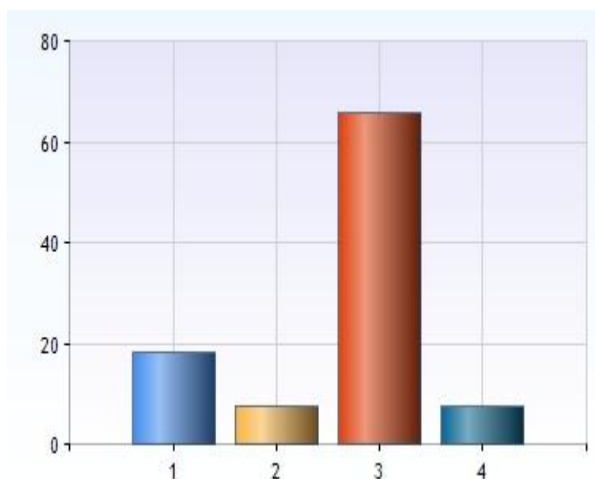

8. Antal utvärderare

1	19 (50%)
2	13 (34%)
3 eller fler	1 (3%)
Framgår ej	5 (13%)

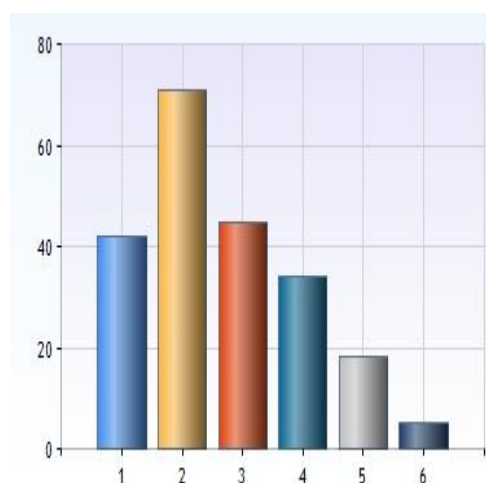
9. Är utvärderaren godkänd på LUFF-kursen?

Ja, samtliga	7 (18%)
Ja, vissa	3 (8%)
Nej	25 (66%)
Vet ej	3 (8%)

10. Vad är utvärderingens uppdrag?

Följa upp aktiviteter/kurser	16 (42%)
Mäta måluppfyllelse	27 (71%)
Stödja utveckling/förbättra kvalitet i genomförande	17 (45%)
Analysera/stärka förutsättningar för långsiktiga effekter	13 (34%)
Annat	7 (18%)
Framgår ej	2 (5%)

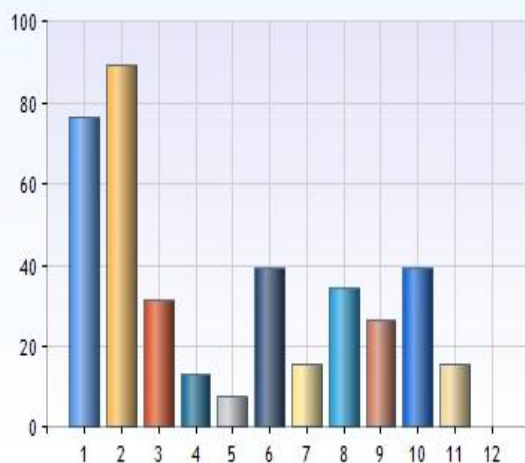

11. Framgår det hur utvärderingen har lagts upp?

Ja, tydligt	26 (68%)
Ja, delvis	12 (32%)
Nej	0 (0%)

12. Använda metoder

1.Enkät	29 (76%)
2.Intervju	34 (89%)
3.Gruppintervju/fokusgrupp	12 (32%)
4.Analysseminarium	5 (13%)
5.Uppföljande enkät	3 (8%)
6.Deltagande på aktivitet	15 (39%)
7.Lärtillfälle	6 (16%)
8.Återföringstillfälle	13 (34%)
9.Kvantitativa mått på måluppfyllelse	10 (26%)
10.Delrapport	15 (39%)
11.Annan metod	6 (16%)
12.Framgår ej	0 (0%)

13. Antal enkäter

0	6 (17%)
1	14 (40%)
2	6 (17%)
3	1 (3%)
4	2 (6%)
>4	0 (0%)
Framgår ej	6 (17%)

14. Enkät till:

Målgrupp PO1 (kompetensutveckling anställda)	18 (62%)
Målgrupp PO2 (t ex arbetssökande)	7 (24%)
Chefer/ledare i ingående verksamheter	7 (24%)
Personal i ingående verksamheter	3 (10%)
Framgår ej	3 (10%)
Projektledare/delprojektledare, personal i projektorganisationen	1 (3%)
Styrgrupp	1 (3%)
Flera målgrupper i samma enkät	1 (3%)
Annat	1 (3%)
Diskriminerad målgrupp (etnicitet, kön, funktionshinder m fl)	0 (0%)
Projektägare-/huvudmän	0 (0%)
Politiker	0 (0%)
Extern grupp (t ex företagare, brukare)	0 (0%)

15. Antal personer som intervjuats:

0	1 (3%)
1-5	2 (5%)
6-10	2 (5%)
11-20	9 (24%)
21-30	2 (5%)
31-40	1 (3%)
> 40	1 (3%)
Framgår ej	20 (53%)

16. Intervjuer av:

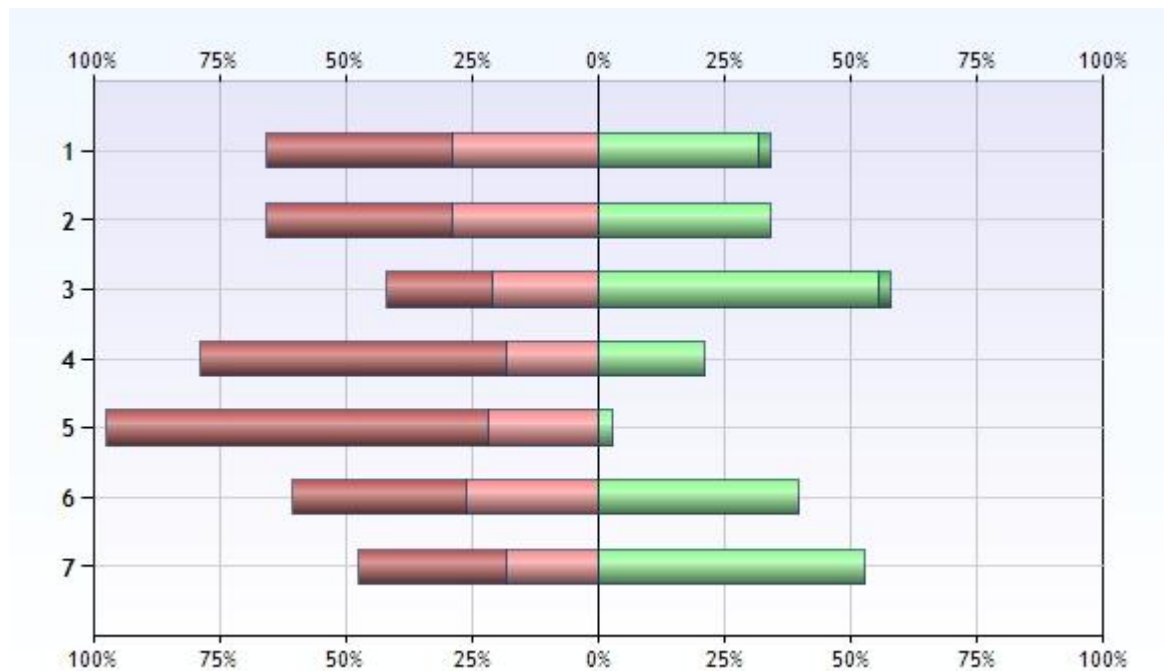
Projektledare/delprojektledare, personal i projektorganisationen	24 (67%)
Chefer/ledare i ingående verksamheter	16 (44%)
Målgrupp PO1 (kompetensutveckling anställda)	13 (36%)
Styrgrupp	11 (31%)
Målgrupp PO2 (t ex arbetssökande)	8 (22%)
Projektägare-/huvudmän	6 (17%)
Annan	4 (11%)
Extern grupp (t ex företagare, brukare)	3 (8%)
Personal i ingående verksamheter	3 (8%)
Framgår ej	2 (6%)
Diskriminerad målgrupp (etnicitet, kön, funktionshinder m fl)	1 (3%)
Flera målgrupper i samma intervju	1 (3%)
Politiker	0 (0%)

17. Antal analysseminarier/lärtillfällen/återföringar som har genomförts

0	4 (11%)
1	4 (11%)
2	0 (0%)
3	3 (8%)
4	0 (0%)
5	0 (0%)
6-	4 (11%)
Ej redovisat	23 (61%)

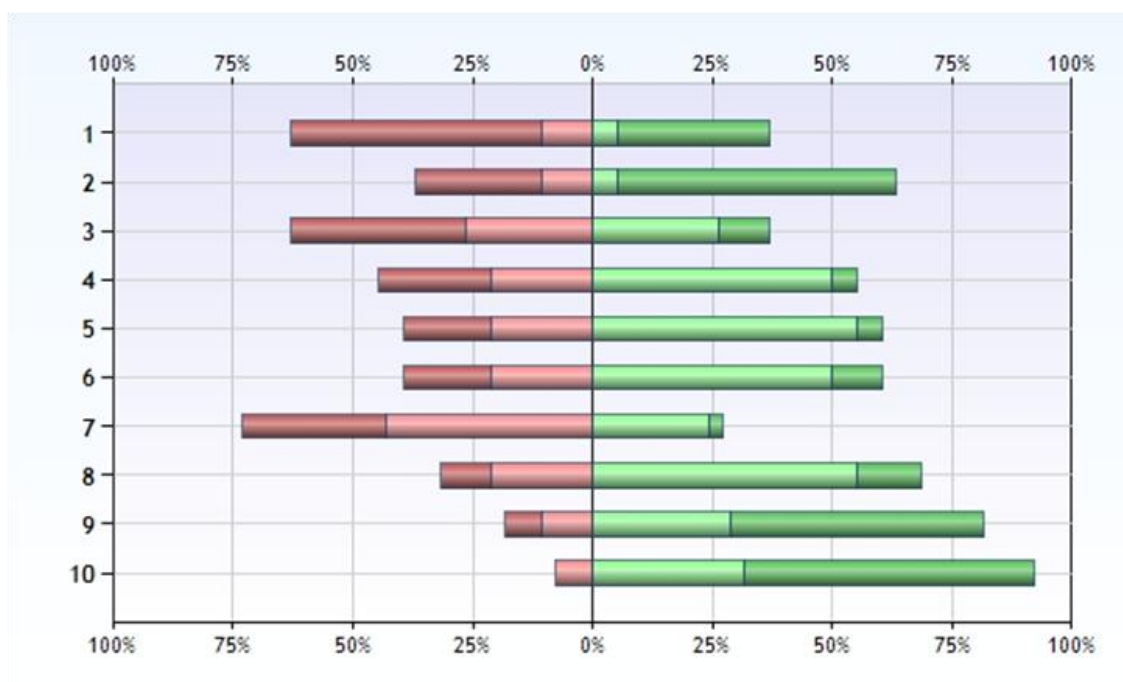
18. Nyckelfaktorers förekomst i utvärderingen:

	Väl tillgodosett (mörkröd)	Ganska tillgodosett (ljusröd)	Inte tillgodosett (ljusgrön)	Går ej att bedöma (mörkgrön)
1. Lärande	14 (37%)	11 (29%)	12 (32%)	1 (3%)
2. Kritisk granskning	14 (37%)	11 (29%)	13 (34%)	0 (0%)
3. Spridning	8 (21%)	8 (21%)	21 (55%)	1 (3%)
4. Utfall	23 (61%)	7 (18%)	8 (21%)	0 (0%)
5. Kortsiktiga resultat	28 (76%)	8 (22%)	1 (3%)	0 (0%)
6. Långsiktiga effekter	13 (34%)	10 (26%)	15 (39%)	0 (0%)
7. Teoribakgrund	11 (29%)	7 (18%)	20 (53%)	0 (0%)

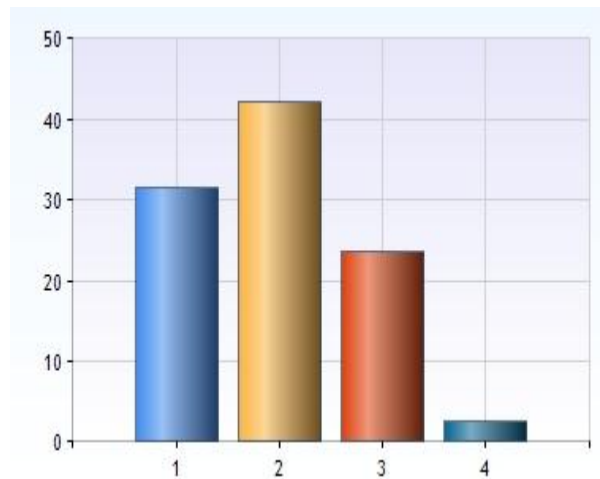
19. Lyfts programmets bärande idéer och mål fram i utvärderingen?

	Väl tillgodosett (mörkröd)	Delvis tillgodosett (ljusröd)	Inte tillgodosett (ljusgrön)	Inte aktuellt/kan ej bedömas
1. Fler och bättre jobb/högre kompetens för jobbet	20 (53%)	4 (11%)	2 (5%)	12 (32%)
2. Motverka utanförskap	10 (26%)	4 (11%)	2 (5%)	22 (58%)
3. Samverkan	14 (37%)	10 (26%)	10 (26%)	4 (11%)
4. Lärande miljöer	9 (24%)	8 (21%)	19 (50%)	2 (5%)
5. Strategisk påverkan	7 (18%)	8 (21%)	21 (55%)	2 (5%)
6. Innovativ verksamhet	7 (18%)	8 (21%)	19 (50%)	4 (11%)
7. Jämställdhetsintegrering	11 (30%)	16 (43%)	9 (24%)	1 (3%)
8. Tillgänglighet	4 (11%)	8 (21%)	21 (55%)	5 (13%)
9. Integration	3 (8%)	4 (11%)	11 (29%)	20 (53%)
10. Annan diskrimineringsgrund	0 (0%)	3 (8%)	12 (32%)	23 (61%)

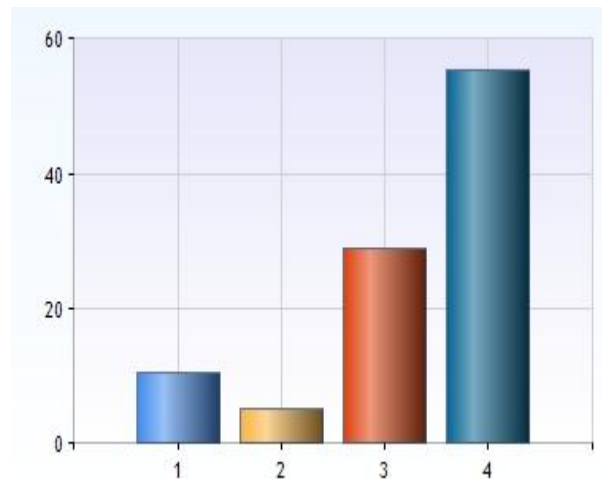
20. Pekar utvärderingen på brister i projektet?

Ja flera	12 (32%)
Ja enstaka	16 (42%)
Nej inte alls	9 (24%)
Framgår ej	1 (3%)

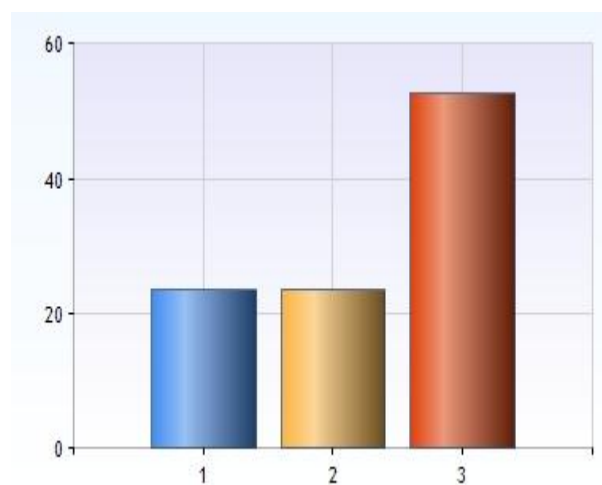
21. Har utvärderingen lett till förändringar i projektet?

Ja stora förändringar	4 (11%)
Ja mindre justeringar	2 (5%)
Nej	11 (29%)
Framgår ej	21 (55%)

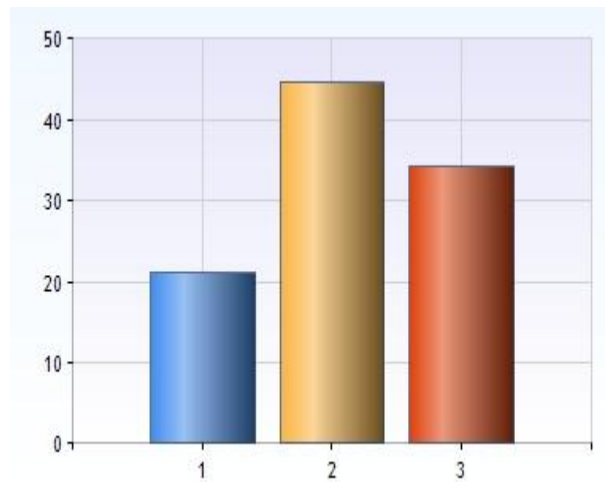
22. Finns det ett forskningsbaserat sammanhang?

Ja mycket	9 (24%)
Ja lite	9 (24%)
Nej inte alls	20 (53%)

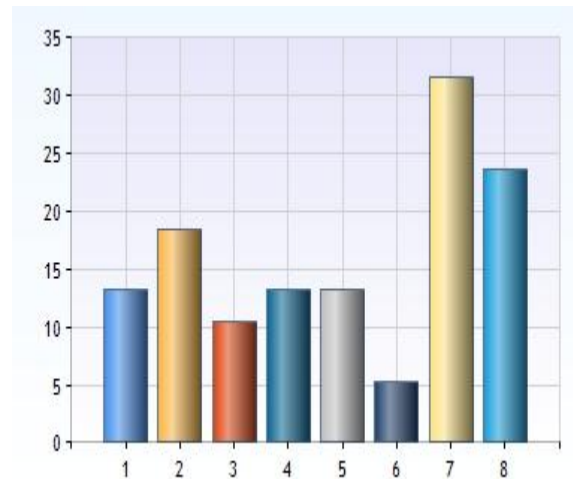
23. Har utvärderingsrapporten ett värde för målgrupper utanför projektet?

Ja, flera delar	8 (21%)
Ja, enstaka delar	17 (45%)
Nej	13 (34%)

24. Har projektet lett till några lärprodukter?

Ja, utbildningskoncept	5 (13%)
Ja, arbetsmodell (för samverkan)	7 (18%)
Ja, verktyg (för utförande av mindre moment)	4 (11%)
Ja, handlingsplan/strategi	5 (13%)
Ja, dokumentation av gemensamt lärande	5 (13%)
Ja, annat	2 (5%)
Nej	12 (32%)
Framgår ej	9 (24%)

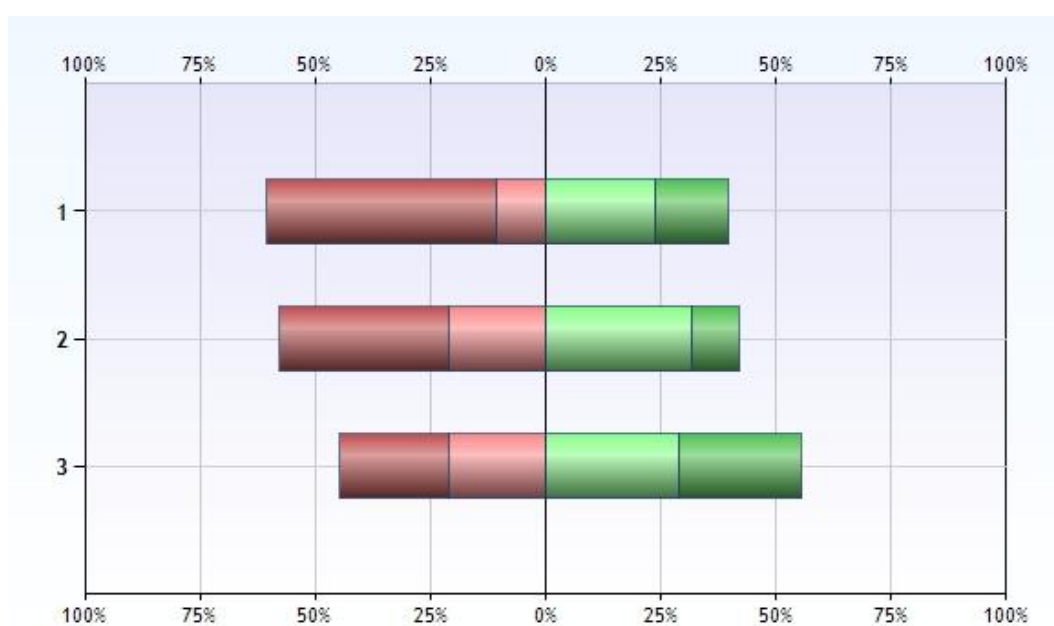

25. Identifieras utåtriktade frågor för framtida utveckling?

Ja, erfarenheter/lärdomar för andra att bygga vidare på	14 (37%)
Nja, främst förbättringsområden för projektet	14 (37%)
Ja, olösta frågor/framtida utvecklingsområden	10 (26%)
Nja, främst framgångsfaktorer för projektet	8 (21%)
Nej	7 (18%)
Ja, annat	1 (3%)

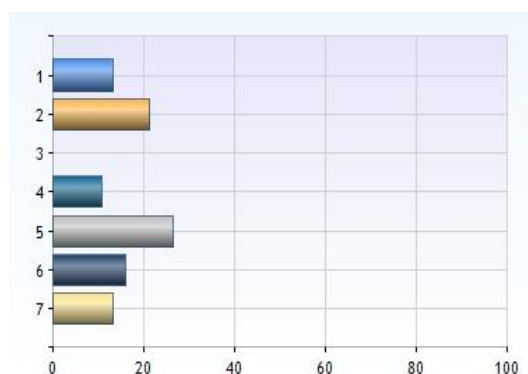
26. Är det en lärande utvärdering?

	1=Väl tillgodosett (mörkröd)	2=Ganska tillgodosett (ljusröd)	3=Inte tillgodosett (ljusgrön)	4=Framgångsrik/kan inte bedömas
Utvärdering inne tidigt	19 (50%)	4 (11%)	9 (24%)	6 (16%)
Löpande delrapportering	14 (37%)	8 (21%)	12 (32%)	4 (11%)
Brett deltagande vid återföring	9 (24%)	8 (21%)	11 (29%)	10 (26%)

Sammanvägd bedömning, lärande utvärdering:

1.Ja, mycket väl (alla 1)	5 (13%)
2.Ja, väl (minst 2 på alla, en-två 1)	8 (21%)
3.Ja, godkänd (2 på alla)	0 (0%)
4.Osäker (minst 2, men någon 4)	4 (11%)
5.Nej, bara i delar (någon 1-2, men en-två 3)	10 (26%)
6.Nej inte alls (alla 3)	6 (16%)
7.Kan inte bedömas (minst två 4)	5 (13%)

27. Kan vara intressant för temagrupp:

A&O	24 (65%)
Unga i arbetslivet	10 (27%)
TIA	7 (19%)
Tema Likabehandling	7 (19%)
Entreprenörskap och företagande	3 (8%)

28. Aspekter som kan vara intressanta för SPeL

Projektets strategiska påverkan	0 (0%)
Resultat för SPeL:s kompletterande spridning	8 (21%)
Lärandet i projektet	7 (18%)
Annat	7 (18%)
Inga	22 (58%)

29. Övrigt/kommentarer

"En intern utvärdering med fokus på deltagandet i genomförda aktiviteter. "

"Kort utvärdering med fokus på utfall av aktiviteter huvudsakligen bedömda genom läsande av kursutvärderingar. "

"Omfattande teoribakgrund i utvärderingen (s. 10-17) men projektet blev ganska misslyckat pga orsaker i omvärlden (varsel drogs tillbaka) samt bristande förankring och intresse för projektet bland arbetsgivare (s. 29-30) och att målgruppen inte var den tänkta (de varslade som deltog var även i behov av rehab-åtgärder. En direktriktad specifik utbildningsaktivitet (data) inom ett enda företag gav bra resultat - alla deltagare behöll jobb på företaget. Styrgruppen bedöms av utvärderarna som oengagerad, främst efter att projektets förutsättningar förändrades. "

"Utvärderingen fokuserar på en enkät till målgruppen samt redovisar kortfattat vad projektledaren gjort när det gäller företagskontakter och en delvis misslyckad samverkan. "

"Utvärderaren nämner flera gånger att budgeten för utvärderingen(motsvarande 120 arbetstimmar) varit för liten för att följa projektet fullt ut. Några intressanta reflektioner har gjorts kring utbildningen av processledare och deras inverkan på sin verksamhet i den egna kommunen (s. 19-21). "

"Utvärderarna utgår från teorin, mkt från boken Lärande utvärdering och diskussion kring projektorganisationen (kedjan) där ägande och styrande varit svagt. De visar en översiktlig bild på framgångsfaktorer och hinder samt tar upp lärdomar och saker som kan förbättras (s. 60-66). Det som saknas är hur/om utvärderingen påverkat genomförandet samt beskrivning av återföring och spridning."

"Fokus på en enkät som efterhandsutvärdering av utbildningsinnehållet och om detta förändrat personalens tankesätt och bemötande gällande mångfald. "

"Utvärderingen är en processutvärdering som fokuserar på förändringen och lärandet. Styrgruppens roll diskuteras och påverkas (s. 8) av utvärderaren, likaså jämställdhetsperspektivet. Utvärderaren påpekar att ESF drog ner budgeten för utvärderingen men då behovet fanns ökades budgeten så småningom på lite grand. En

intressant sak var att ett frivilligt nätverk bildades vid en utbildningsaktivitet som grundades på mycket diskussion medan detsamma inte skedde på en liknande utbildning med enbart teori och färdiga frågeställningar (s. 15). Väl värd att läsa. "

"Enkel efterhandsutvärdering av målpuppfyllelse "

"Rapporten ska lämna en samlad bild av värdet av metodiken och vad som är dess styrkor och framgångsfaktorer, men metodiken är inte ingående beskriven. Rapporten har sannolikt ett stort värde för konsulten som arbetar med metodiken men knappast för andra."

"Rapporten har främst utvärderat kursinsatserna och deltagarnas upplevelser av projektet. "

"En strukturerad utvärdering med tydliga lärande inslag och analyser av vad som fungerat bra/dåligt och varför. Innehåller förslag på förbättringar och nya områden (s. 36-37). Adresserar särskilt program- och horisontella kriterier. Saknas beskrivning av återföring eller annat deltagande utom "löpande dialog". "

"Efterhandsutvärdering byggd på intervjuer och enkät kring nyttan av kurser och validering. "

"Kortfattad efterhandsutvärdering av viss målpuppfyllelse. "

"Intressanta delar för andra är främst avsnittet om "gråzonen" (s. 14-15 om ungdomar som hamnar mellan stolarna) och den samverkansmodell "röda tråden" som initierades för att möta detta. Sidan 19-21 tar upp effekter och aktiviteter som fortsätter, t.ex. verktyg för mentorskap och "Lyftet" för sysselsättning på kommunal arbetsplats. Intressant är också att utvärderingen har fortlöpt till 2 månader efter projektslut för att fånga effekter, men det framgår inte hur detta löstes."

"Mycket är intressant eftersom projektet sätts in i ett forskningsmässigt sammanhang, t ex kap 3, s. 14-19, kap 6 s. 34-36, sammanfattande värdering s. 44-45."

"De har dokumenterat metodens beståndsdelar och vad i den som gör att det fungerar (s. 11-17). För Spels del kan det vara intressant med erfarenheter av ett projekt som stimulerar till och ger förutsättningar för att söka jobb i annat land (Danmark). "

"Projektet är ganska misslyckat och rapportens slutsatser (s.15-16) punktar upp några allmänna lärdomar av hur man bör grunda ett projekt."

"Projektet kompetensutvecklar på mindre företag och har jobbat proaktivt och flexibelt. Utvärderingen är lärande och tar upp framgångsfaktorer och bildandet av en gemensam plattform för implementering och vidare utveckling på s. 8-9. "

"S. 9-12 - "Diskussion och slutsatser" - beskriver en rad problem som är typiska för projektverksamhet och för målgruppen långtidsarbetslösa/sjukskrivna"

"s. 51-54 om implementering. Projektet utmärker sig genom att det till stora delar har implementerats i den ordinarie verksamheten."

"Utvärderingsrapporten i sig är inte så intressant då den fokuserar för mycket på utfall men projektet i sig är intressant och verkar ha varit lyckat både för en ökad mångfaldsrekrytering inom RT, samt integration av personer med annan etnisk bakgrund. S8-23 beskrivs projektet."

"Diskussionen (s. 38-40) om kulturinsatsernas resultat på individerna, men avsaknaden av nästa steg för att nå ut på arbetsmarknaden. Forskningsinriktad rapport som anser att fler liknande kulturhus behövs men också nya intiativ kring nästa steg för individen (framtida utvecklingsområde)."

"29-33: Det avslutande kapitlet om förutsättningar för långsiktiga effekter"

"Rapporten har en samhällsekonomisk analys där jämförelse görs med liknande projekt (s. 22-30). På s. 7-8 redovisas vad utvärderingen har lyft fram för brister i processen och hur projektet har åtgärdat dessa."

"Utvärderingen tar upp alla svårigheter som funnits i detta mycket stora projekt som skulle kompetensutveckla varslad personal men fick ändrade förutsättningar då tiden hann att gå mellan förprojekt/behovsanalys och att utbildningarna upphandlats och kunde starta. De stora stötestenarna var både att företag försvann (några kom till senare) och att kommuner vägrade att samarbeta och vara delaktiga vilket påverkade resursfördelningen, de som deltog minst fick mindre än de andra. Det allt överskuggande problemet var dock att ESF inte ville se de ändrade förutsättningarna och tillåta ett mer flexibelt arbetssätt för att nå framgång. Vill man lära sig om hur svårt ett stort samarbetsprojekt kan vara att hantera är detta en utmärkt rapport att läsa. "

"Mindre utvärdering av kompetensutveckling av lärare på två skolor. Mest resonemang kring enkätresultat. "

"Rapporten har en kort, tydlig beskrivning av projektets metodik som också varit framgångsrik (s. 24-26). Den är en vidareutveckling av en tidigare modell från "SAM-projektet" och är anpassad till Farosmodellen mellan AF/FK. Rapporten innehåller reflektioner om hur utvärderingsmodellen har fungerat som kan vara intressanta för Spel (s. 47-50). Generella lärdomar av projektet redovisas på s. 54-56."

"Projektet är ett klockrent exempel på hur en styrgrupp INTE ska fungera (s. 9-12 och 17-19), ett lärorikt skräckexempel. Under diskussion (s. 19-23) samlas flera viktiga erfarenheter från forskning om viktiga förutsättningar för att stödja ungdomars väg till arbetsmarknaden. En lärprodukt är den affärsplan som togs fram för verksamheten (s. 23-24), men den antogs aldrig av kommunstyrelsen."

"Summativ utvärdering kring ekonomiska aspekter och mjuka värden med påfallande få svar. Helt ointressant och verkligen inte lärande!"

"Måluppfyllelseutvärdering som utgår från en programteori som utvärderaren utarbetat tillsammans med projektledaren. På den följde en enkät och några intervjuer. Ev lärdomar för företagen som kompetensutvecklats är sekretessbelagda och har meddelats varje företag för sig. "

"En lärande utvärdering inom ett projekt där personal och chefer kompetensutvecklats med korta utbildningsinsatser. Företagen uppges allmänt sakna strategier för att mäta om nya kunskaper används och om de leder till förbättrad lönsamhet i företaget. Den något längre chefsutbildningen uppskattas av cheferna men medarbetarna varkar mindre nöjda med sin korta utbildningsinsats. Det föreslås att projektägaren ska följa upp ekonomiska effekter ett par år efter projektets slut (s. 28) vilket är ett intressant grepp. Flera seminarier mm har anordnats men inte av utvärderaren. SPeLs processtöd har varit inblandat och anordnat några sammankomster. Samarbete har skett med LTH och ett PO2-projekt men båda har varit svåra och inte utmynnat i så mycket än. Nätverk mellan företagare har trots svårigheter fungerat ganska bra pga att de inte varit likadana."

"En lärande utvärdering med ambitionen att hjälpa projektet att styra rätt. Vid ett tillfälle påpekar utvärderaren för projektägaren att det att en svenskundervisning inte som övriga kurser får tas på arbetstid gör att de anställda inte är så benägna att gå på den. De tycker det är jobbigt att gå på kvällarna. Projektägaren, ett städbolag, verkar inte ha ändrat detta då det senare redovisas att den kursen fick allt lägre antal deltagare allteftersom tiden gick. Med tanke på att projektet handlade om mångfald och att det var ett problem att hälften av de ansölda inte vara svenskar var detta underligt. Övriga kurser (data mm) var på arbetstid. "

"En lärande utvärdering som påtalar vissa brister som att man valde ut den del av personalen som skulle få gå utbildningen vilket gjorde att de andra kände sig negativa till den. Där rektorerna var drivande blev resultatet överlag bättre. För övrigt har utvärderarna, förutom genom enkäter och intervjuer, genom många samtal,

deltagande på styrgruppsmöten och genom att själva organisera lärtillfällen och också delta på utbildningsaktiviteter skapat sig en god bild av projektets innehåll och resultat. "

"En "summativ" utvärdering som skulle kunnat vara en lärande utvärdering då den ambitionen finns hos utvärderarna. Det verkar som om de blivit inkallade för sent. De påtalar flera brister som att byte av projektledning mellan förprojekt och genomförande försenade mycket samt att målet 10 nya företag statade var orealistiskt när man utbildar personal som i sin tur ska stöda vuxenutbildade. De har även diskuterat brister i projektorganisationen utifrån organisationsmodellen (kedjan). Även betydelsen av chefernas stöd påtalas. Intressant att läsa för den som ska bedriva ett attitydförändrande projekt."

"En trolig efterhandsutvärdering med ambitionen att ha lärande inslag från intervjuer och resultat. Väldigt berömmande gentemot projektledning och ESF till skillnad från det liknande projektet i Gävleborg. Det senara hade problem med ESF och var kanske för stort, 21 miljoner, medan detta var på hanterliga 4,4 miljoner. Man borde analysera skillnaderna då de här hade liknande problem, t ex att företag föll bort i inledningen. Här tilläts man att arbeta flexibelt medan man i Gävleborg inte fick det trots att man ansåg sig tvungen till det. "

"En efterhandsutvärdering som delvis tittar på kvalitativa mål mha intervjuer på detta interna (SKF). Företagen har inte prioriterat projektet och kompetensutvecklingen och därför utnyttjades inte ens hälften av projektmedlen. Jämställdhet/tillgänglighet struntade projektet i helt. De har inte förstått syftet med projektet eller att ESF var inblandat. Projektledningen förändrades med kontinuitetsbrott som följd. "